

van der Grijspaarde
Onderwijsadvies

Bachelor Communication and Multimedia Design

Hogeschool van Amsterdam

Beperkte opleidingsbeoordeling
26 november 2024

Februari 2025

Inhoud

1	Samenvatting	3
2	Werkwijze panel	5
3	Beschrijving van de opleiding	6
	3.1 Algemeen	6
	3.2 Profiel instelling	6
	3.3 Profiel opleiding	6
4	Overzicht oordelen	7
5	Overzicht sterke punten en aanbevelingen	8
	5.1 Sterke punten	8
	5.2 Aanbevelingen	8
6	Standaard 1: Beoogde leerresultaten	9
	6.1 Bevindingen en overwegingen	9
	6.2 Conclusie	11
7	Standaard 2: Onderwijsprogramma	12
	7.1 Bevindingen en overwegingen	12
	7.2 Conclusie	16
8	Standaard 3: Toetsing	17
	8.1 Bevindingen en overwegingen	17
	8.2 Conclusie	19
9	Standaard 4: Realisatie leerresultaten	20
	9.1 Bevindingen en overwegingen	20
	9.2 Conclusie	21
	Bijlage 1: Samenstelling panel	22
	Bijlage 2: Programma visitatie	23
	Bijlage 3: Aanbevelingen vorige visitatiepanel	25
	Bijlage 4: Overzicht van bestudeerde documenten	27

1 Samenvatting

De Hogeschool van Amsterdam biedt de professionele bacheloropleiding Communication and Multimedia Design aan. Voor behoud van accreditatie heeft een panel op 26 november 2024 de kwaliteit van deze opleiding beoordeeld aan de hand van het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (NVAO, 2024). Onderstaande bevindingen en overwegingen hebben een rol gespeeld in het eindoordeel van het panel.

Beoogde leerresultaten

Het panel is van oordeel dat de opleiding voldoet aan deze standaard. In haar (in 2023 aangescherpte) visie geeft de opleiding aan dat zij kritische ontwerpers opleidt die digitale, interactieve producten maken voor een complexe samenleving. De nadruk ligt op user experience design, interaction design, en human computer interaction. Het panel heeft waardering voor de visie van CMD Amsterdam en de profilering van de aan de HvA opgeleide CMD'er. Het wordt duidelijk dat CMD Amsterdam keuzes maakt in haar profilering, bijvoorbeeld op basis van haar plek tussen de verwante opleidingen van de hogeschool rond programmeren en ontwerpen. De opleiding hanteert als beoogde leerresultaten de acht competenties uit het landelijk beroeps- en competentieprofiel. De opleiding heeft de competenties vertaald in indicatoren per competentie op drie niveaus. Het competentieprofiel past bij de vraag van het werkveld en sluit aan bij de ontwikkelingen in de professie. Het panel adviseert de vernieuwde visie nader te concretiseren, bijvoorbeeld door het nader duiden en definiëren van (de rol van de opleiding en afgestudeerden in) de complexe samenleving en de eigen kleur nadrukkelijker te verwerken in de beoogde leerresultaten.

Onderwijsleeromgeving

Het panel is van oordeel dat de opleiding voldoet aan deze standaard. De voltijdse bacheloropleiding omvat 240 EC en heeft een doorlooptijd van vier jaar. Het onderwijsprogramma kent een gedegen opbouw met een fundament, een profileringfase en een afstudeerfase. Er is ruime aandacht voor de technische, interactieve en vormgevingscomponent van digitale producten, diensten en systemen. De studenten hebben rijke keuzemogelijkheden, bijvoorbeeld door het brede aanbod aan minoren, waar ook de mogelijkheid is tot experimenteren. De opleiding werkt aan een onderwijsvernieuwing die de komende jaren ingevoerd zal worden. Het panel verwacht dat het onderwijs hiermee nog meer competentiegericht en samenhangender wordt. De opleiding beschikt over een zelfsturend, stevig, ervaren, zeer bevoegen en deskundig docententeam waarin de verschillende pijlers adequaat zijn vertegenwoordigd. De docenten beschikken over voldoende didactische en toetsbekwaamheid en blijven goed op de hoogte van de ontwikkelingen in het vakgebied en onderwijs. De opleiding heeft uitstekende voorzieningen, waar de studenten ruime mogelijkheden hebben om te experimenteren en ervaring op te doen met voor de beroepspraktijk relevante technologieën.

Toetsing

Het panel is van oordeel dat de opleiding voldoet aan deze standaard. Toetsvormen zijn beroepsproducten, portfolioassessments en ontwerp opdrachten, aangevuld met enkele kennisgerichte tentamens. De opleiding beoordeelt voornamelijk processen en ontwerpresultaten, passend bij de profilering van de opleiding. Met de

onderwijsvernieuwing gaat de opleiding ook meer competentiegericht toetsen. De opleiding voert de vernieuwing zorgvuldig door. De opleiding zorgt voor voldoende borging van de toetskwaliteit. Er is ruim aandacht voor kalibratie en kennisdeling tussen examinatoren en er zijn passende procedures rond toetsconstructie, -afname en -analyse. De examencommissie functioneert goed.

Realisatie leerresultaten

Het panel is van oordeel dat de opleiding voldoet aan deze standaard. De studenten leveren in de afstudeerfase verschillende producten op, waaronder een design rationale, een persoonlijke reflectie en een prototype of uitgewerkt product. Het panel heeft van vijftien studenten de verschillende eindwerken ingezien en stelt vast dat deze getuigen van het bachelorniveau. Mede op basis van de bevindingen rond de afstudeerwerken en de gesprekken met werkveldleden en alumni stelt het panel vast dat de opleiding erin slaagt studenten op te leiden tot kritische ontwerpers op bachelorniveau die digitale, interactieve producten maken.

Conclusie

Het panel stelt vast dat de bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van de Hogeschool van Amsterdam voldoet aan alle vier standaarden. Het totaaloordeel van het panel over de kwaliteit van de opleiding is positief. Het panel geeft dan ook een positief advies ten aanzien van de accreditatie van de hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design.

Namens het voltallige panel,

drs. Dick Rijken
(voorzitter)

drs. Linda van der Grijspaarde
(secretaris)

2 Werkwijze panel

2.1 Samenstelling panel

De samenstelling van het panel is als volgt:

- Drs. Dick Rijken, voorzitter;
- Dr. Ir. Wina Smeenk, panellid;
- Drs. Geert-Jan Bogaerts, panellid;
- Maartje van Wel, student-panellid.

Het panel werd bijgestaan door drs. Linda van der Grijspaarde, eigenaar van Van der Grijspaarde Onderwijsadvies, NVAO-gecertificeerd secretaris. Nadere informatie over het panel is opgenomen in bijlage 1.

2.2 Werkwijze panel

Bij de beoordeling heeft het panel het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (NVAO, 2024) in acht genomen. De beoordeling van CMD Amsterdam vindt plaats in een visitatiegroep. Twee leden van het panel zijn ook lid van het panel voor de beoordeling van andere CMD-opleidingen in deze visitatiegroep.

De secretaris heeft enkele voorbereidende gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de opleiding. Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Het panel heeft een online vooroverleg gehad op maandag 4 november 2024. Op dinsdag 26 november 2023 heeft het panel de visitatie in Amsterdam uitgevoerd. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Het panel is in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien. Het panel heeft de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Na afloop van de gesprekken heeft het panel het geheel van bevindingen en overwegingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Aan het eind van het bezoek heeft de panelvoorzitter die conclusies mondeling teruggekoppeld naar de opleiding.

Op basis van de bevindingen, overwegingen en conclusies heeft de secretaris een conceptrapport opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien. Het rapport is op 16 december 2024 aan de opleiding voorgelegd ter controle op feitelijke onjuistheden. De opleiding heeft op 29 januari 2025 gereageerd op het rapport. De reacties van de opleiding zijn verwerkt in het definitieve rapport. De opleiding plant op een later moment een ontwikkelgesprek.

2.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van de hogeschool en de opleiding. Hoofdstuk 4 biedt een totaaloverzicht van de oordelen op de standaarden, waarna in hoofdstuk 5 de sterke en verbeterpunten worden samengevat. De daaropvolgende hoofdstukken beschrijven voor de vier standaarden uit het beoordelingskader de bevindingen, conclusies en oordelen van het panel. Bij de standaarden wordt ingegaan op de opvolging van aanbevelingen van het panel van de vorige visitatie in 2019. Een totaaloverzicht van de aanbevelingen van het vorige panel is opgenomen in bijlage 3.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling:	Hogeschool van Amsterdam
Instellingstoets:	positief
Opleiding:	Communication and Multimedia Design
Oriëntatie/niveau:	Hbo bachelor
Studieomvang:	240 EC
CROHO:	34092
Variant:	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Locatie:	Amsterdam

3.2 Profiel instelling

De Hogeschool van Amsterdam (hierna: HvA) is een grootstedelijke hogeschool waar studenten, docenten en onderzoekers vanuit verschillende invalshoeken en disciplines samenwerken met elkaar en met bedrijven, organisaties en (kennis)instellingen. Er zijn zes faculteiten.

De bacheloropleiding Communication and Multimedia Design (hierna: CMD Amsterdam) is onderdeel van de faculteit Digitale Media en Creatieve Industrie. De opleidingen in deze faculteit zijn onderverdeeld in vier clusters: Fashion, ICT, Media en Communicatie, en Mediadesign. CMD Amsterdam vormt samen met de Associate Degree Frontend Design & Development en de masteropleiding Digital Design het cluster Mediadesign.

3.3 Profiel opleiding

CMD Amsterdam is een voltijdse bacheloropleiding van 240 EC. De opleiding beoogt kritische ontwerpers op te leiden die digitale producten maken voor een complexe samenleving. Het onderwijsprogramma bestaat uit een fundament van anderhalf jaar met basisvakken en projecten in ontwerpen, interactie, techniek en vormgeving. In de daaropvolgende profileringsfase kiezen studenten een profileringsproject en lopen ze een oriënterende stage. Het derde jaar omvat twee minoren: een verdiepende CMD-minor en een vrije minor. Het vierde jaar bestaat uit een stage en het afstudeerproject. De stage kan ook in het derde jaar worden gedaan, waarna in het vierde jaar de tweede minor wordt gekozen. De afgelopen vijf jaar zijn gemiddeld 366 studenten per jaar ingestroomd.

4 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde leerresultaten	De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.	Voldoet
2 Onderwijsleeromgeving	Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.	Voldoet
3 Toetsing	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.	Voldoet
4 Gerealiseerde leerresultaten	De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.	Voldoet
Totaaloordeel		Positief

5 Overzicht sterke punten en aanbevelingen

5.1 Sterke punten

Het panel waardeert in het bijzonder de onderstaande kenmerken van de opleiding:

1. **Docententeam:** De opleiding beschikt over een gevarieerd, zeer bevlogen, trots, ervaren, deskundig en zelfsturend docententeam, met een passende variëteit aan expertises. De kennis van docenten en hun ervaring met het werkveld en het opleiden daarnaartoe, is adequaat. Er zijn ruime mogelijkheden voor het leren van elkaar en het zelfsturend vormgeven en ontwikkelen van het onderwijs. Studenten ervaren de docenten als goed benaderbaar en (mede daardoor) het onderwijs als zeer persoonlijk.
2. **Praktijkgerichtheid:** In een heldere opbouw in drie fases werken studenten vanaf de start van de opleiding aan praktijk- en competentiegerichte opdrachten waar ze hun beheersing op de acht competenties vergroten en aantonen. Met de invoering van een vernieuwd onderwijsprogramma is de verwachting dat de samenhang en competentie-gerichtheid nog verder versterkt gaat worden.
3. **Voorzieningen:** Er is een rijke fysieke leeromgeving: er zijn inspirerende en uitnodigende labs waar relevante materialen en instrumenten beschikbaar zijn voor het onderwijs om vrij te kunnen experimenteren.

5.2 Aanbevelingen

Het panel doet een aantal suggesties ter overweging, waaronder de volgende aanbevelingen:

1. **Profilering en beoogde leerresultaten:** Scherp de nieuwe visie verder aan, bijvoorbeeld door te duiden wat de opleiding verstaat onder een 'complexe samenleving'. Verwerk deze eigen kleur in de indicatoren die de opleiding heeft afgeleid van de landelijke competenties en die de opleiding als basis gebruikt voor de inrichting van het onderwijsprogramma.
2. **Vertaling beoogde leerresultaten in het onderwijsprogramma:** Zorg voor een stevigere en transparantere vertaling van de beoogde leerresultaten in het onderwijsprogramma door de relatie tussen de competenties, indicatoren, pijlers en contexten inzichtelijker te maken, aan elkaar te koppelen tot bij voorkeur één set uitgangspunten en deze overzichtelijk te vertalen in leerdoelen of leeruitkomsten van de programmaonderdelen.
3. **Competentiegericht toetsen:** Optimaliseer de competentiegerichtheid en holistische insteek van de formatieve en summatieve toetsing in het vernieuwde onderwijsprogramma, onder andere door te onderzoeken welke wijze van beoordeling passend is.
4. **Onderbouwing oordelen:** Zorg bij beoordelingen van eindwerken en van projecten gedurende de opleiding voor schriftelijke goed onderbouwde oordelen, waaruit helder blijkt waarom tot een bepaald oordeel is gekomen, en welke sterke en verbeterpunten er zijn.

6 Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

6.1 Bevindingen en overwegingen

Profiel

De bacheloropleiding CMD Amsterdam heeft in 2023 haar visie vernieuwd om studenten, de opleiding zelf en de buitenwereld duidelijk te maken wat voor ontwerpopleiding zij beoogt te zijn. In haar visie geeft de opleiding aan dat zij kritische ontwerpers opleidt die digitale, interactieve producten maken voor een complexe samenleving. De nadruk ligt op user experience design, interaction design, en human computer interaction. De opleiding verstaat onder 'digitale interactieve producten' producten met een technische, interactieve en vormgevingscomponent. De opleiding beoogt met deze focus op digitaal interactief design een belangrijke en unieke rol te vervullen voor de creatieve en digitale ontwerpbedrijven en -organisaties in de regio.

Het panel heeft waardering voor de vernieuwde visie van CMD Amsterdam en de profilering van de aan de HvA opgeleide CMD'er, die in de gesprekken met het management, alumni, docenten en betrokkenen uit het werkveld nader is verduidelijkt aan het panel. Het panel vindt het passend dat CMD Amsterdam keuzes maakt in haar profilering, bijvoorbeeld op basis van haar plek tussen de verwante opleidingen van de HvA rond programmeren en ontwerpen, en tegelijkertijd door haar breedte de mogelijkheid heeft een flexibel programma aan te bieden met de mogelijkheid voor studenten om zich te profileren.

Het valt het panel daarbij op dat de betrokkenen waar het panel mee sprak het niet eenvoudig vinden om een eenduidig en concreet beeld te schetsen van de nieuwe visie en eigen kleur van de opleiding. De doorvertaling daarvan in het profiel en daarvan afgeleide beoogde leerresultaten is – ook in de documentatie – beperkt geconcretiseerd. De opleiding kan daarnaast volgens het panel scherper duiden wat zij verstaat onder een 'complexe samenleving' en de veranderingen die de opleiding ziet in de samenleving en in het beroepenveld. Het panel raadt de opleiding aan om voorbeelden uit te werken van de beoogde kritische ontwerper van digitale producten in een complexe wereld, ook ter inspiratie voor studenten om zich te profileren bij het zoeken naar een passende werkomgeving. Tijdens verschillende gesprekken kwam ter sprake dat er een trend is in het werkveld dat ontwerpers steeds vaker bij organisaties zelf werken in plaats van bij ontwerp bureaus die voor organisaties werken. Ook dit is een ontwikkeling die vraagt om een scherpe positionering van de CMD'er en van de opleiding zelf in relatie tot de samenleving.

In 2019 werd door het toenmalige visitatiepanel gesignaleerd dat CMD Amsterdam van een media- en maatschappijkritische, vrij academische opleiding doorschoot naar een opleiding die vooral gefocust was op maken. De afgelopen jaren heeft de opleiding gewerkt aan het vinden van een balans hierin. Het panel stelt vast dat de onderzoekende en kritische houding expliciet opgenomen is in de update van de visie en op een logische wijze is vervlochten met het ambacht ontwerpen.

Tien bacheloropleidingen CMD in Nederland, verenigd in INCMD, hebben in 2022 een nieuw beroeps- en competentieprofiel opgesteld. CMD Amsterdam hanteert de acht competenties uit het beroepsprofiel als beoogde leerresultaten. Er zijn vier ontwerpcompetenties: oriënteren & begrijpen, verbeelden & conceptualiseren, prototypen & uitwerken en evalueren. Daarnaast zijn er vier professionele competenties: vakkundig & onderzoekend ontwerpen, georganiseerd & ondernemend ontwerpen, samen ontwerpen en persoonlijk & geëngageerd ontwerpen. De opleiding heeft op basis van de competenties een set indicatoren ontwikkeld die drie niveaus binnen de opleiding beschrijft, passend bij de drie fases van de opleiding: het fundament, de profileringsfase en de afstudeerfase. Het competentieprofiel past bij de vraag van het werkveld en sluit aan bij de ontwikkelingen in de professie, stelt het panel vast.

In haar visie presenteert de opleiding haar 'eigen kleur' door verschillende elementen zoals de drie pijlers interactie, vormgeving en techniek en contextlagen te benoemen naast de competenties. Om de samenhang tussen de verschillende elementen te versterken en daarmee de eigen kleur van de opleiding meer richtinggevend te laten zijn voor de (ontwikkeling van) het onderwijsprogramma, raadt het panel aan om de elementen duidelijker aan elkaar te koppelen en terug te laten komen in de beoogde leerresultaten (de competenties en indicatoren). Dit kan bijvoorbeeld door de huidige competenties uit te breiden met terminologie uit de andere genoemde elementen.

De opleiding beschikt over een opleidingsadviesraad, waar zij twee keer per jaar mee in gesprek gaat over verwachtingen en de ontwikkelingen van het vakgebied vanuit hun perspectief. Bij de vorige visitatie in 2019 gaf het toenmalige panel het advies aan de opleiding om de opleidingsadviesraad breder en meer strategisch in te richten. De opleiding heeft in 2021 onderzocht welke bedrijven, organisaties en bureaus passen bij de richting die de opleiding wilde inslaan. Op basis daarvan is de opleidingsadviesraad grondig herzien. Aan de vernieuwde opleidingsadviesraad nemen zowel alumni, organisaties, individuele kritische ontwerpdenkers, bureaus als bedrijven deel.

Buiten de opleidingsadviesraad onderhoudt de opleiding contacten met nationale en internationale bedrijven, organisaties en onderzoeksgroepen, bijvoorbeeld rond de inzet als opdrachtgevers bij projecten, begeleiders van stagairs en gastsprekers. De opleiding brengt jaarlijks studenten, bedrijven, organisaties, (onderzoeks)instellingen, medewerkers en alumni bij elkaar, onder andere door het organiseren van de jaarlijkse Golden Dot Awards, het uitnodigen van gastsprekers uit het eigen netwerk en het organiseren van conferenties. Het panel stelt vast dat de opleiding met de opleidingsadviesraad en de overige nationale en internationale contacten adequaat verbinding heeft met het werkveld en de input daaruit meeneemt bij de doorontwikkeling van haar profilering en het programma. Het panel waardeert in het bijzonder de organisatie van de Golden Dot Awards, die volgens het panel als bijeffect hebben dat de opleiding het gesprek met betrokkenen voert over wat CMD Amsterdam ziet als kwaliteit en doorslaggevende aspecten daarvan, en publiekelijk laat zien wat voor de opleiding kwaliteit is.

6.2 Conclusie

Het panel is van oordeel dat CMD Amsterdam **voldoet** aan deze standaard. De opleiding geeft in haar visie en in mondelinge toelichtingen weer waar zij voor opleidt, waarbij zij dit volgens het panel nog nader kan expliciteren. De opleiding hanteert als beoogde leerresultaten het landelijk vastgestelde competentieprofiel met acht competenties en daarvan afgeleide indicatoren op drie niveaus. De beoogde leerresultaten weerspiegelen het profiel van de CMD'er en zijn onderschreven door het beroepenveld. Het panel raadt de opleiding aan om de eigen kleur nadrukkelijker te verwerken in de vertaling van de landelijke competenties naar de eigen set beoogde leerresultaten.

7 Standaard 2: Onderwijsprogramma

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

7.1 Bevindingen en overwegingen

Inrichting onderwijsprogramma

De voltijdse bacheloropleiding omvat 240 EC en heeft een doorlooptijd van vier jaar. Het onderwijsprogramma bestaat uit een fundament van anderhalf jaar met basisvakken en projecten in ontwerpen, interactie, techniek en vormgeving. Dit fundament eindigt met een formatief assessment, waarin studenten reflecteren op hun studie en ontwikkeling op competenties en ambities en keuzes presenteren aan twee docenten. In de daaropvolgende profileringsfase kiezen studenten een profileringsproject en lopen ze een oriënterende stage. Het derde jaar omvat twee minoren, waarvan minimaal één een verdiepende CMD-minor is. Door het volgen van een vrije, brede minor is het mogelijk om een uitstap te maken naar een andere opleiding, faculteit, hogeschool, of het buitenland. Het vierde jaar staat in het teken van afstuderen en bestaat uit een lange stage en het afstudeerproject. De stage kan ook in het derde jaar worden doorlopen. Dan volgt in het vierde jaar de tweede minor.

De leerdoelen van projecten en vakken zijn afgeleid van de competenties. In de studiegidstekst staat aan welke competenties de leerdoelen van de onderwijsmodule bijdragen.

Het panel is positief over de inrichting van het onderwijsprogramma, met een heldere indeling in drie niveaus en een brede basis. In het onderwijs is voldoende aandacht voor de technische, interactieve en vormgevingscomponent van digitale interactieve producten, stelt het panel vast. De studenten hebben rijke keuzemogelijkheden, bijvoorbeeld door het brede aanbod aan minoren, waar de mogelijkheid is tot experimenteren, constateert het panel. Het panel vindt het een gemis dat de opleiding minoren niet meer aanbiedt die goed aansluiten bij het profiel, maar weinig zijn gekozen door studenten, zoals de minor Speculatief Ontwerpen. Het panel raadt de opleiding aan te zoeken naar mogelijkheden om studenten te enthousiasmeren voor een dergelijk relevant aanbod.

Zoals ook bij standaard 1 is genoemd, gaf in 2019 het toenmalige visitatiepanel het advies om de balans terug te vinden tussen de kritische onderzoekscomponent en de ontwerpcompetenties, omdat de opleiding volgens het panel teveel was doorgeschooten in het ambacht ontwerpen. De opleiding heeft de afgelopen jaren gewerkt aan het versterken van deze balans in het onderwijsprogramma. Er zijn bijvoorbeeld vakken en workshops geïntroduceerd over de invloed van design op de samenleving, het maken van ethische afwegingen en methoden waarbij het maatschappelijk gesprek centraal staan. Het studieloopbaanprogramma in de propedeuse is herzien waarbij de kwaliteiten van studenten en de eigen professionele ontwikkeling centraal staan. Het panel stelt vast dat de opleiding er in is geslaagd om de balans terug te vinden en de verschillende elementen met elkaar te verweven, zodat een ontwerper met een adequate onderzoekende en kritische houding kan worden opgeleid. Studenten verzamelen inspiratie of data tijdens een ontwerpproces. Daarnaast doen studenten en

docenten creatief en artistiek onderzoek. Docenten doen ook zelf onderzoek naar (design)onderwijs, stelt het panel vast. De noodzaak van een goede verbinding tussen het onderwijs en onderzoek zal in de huidige dynamische tijd sterker worden, verwacht het panel. Het panel raadt de opleiding dan ook aan om de relatie tussen het onderwijs en lectoraten nog verder te versterken, bijvoorbeeld door het laten aansluiten van een lector in de curriculumcommissie.

Zowel uit de visitatie in 2019 als uit de interne midterm review in 2022 kwam de aanbeveling om de samenhang in het programma en de inzichtelijkheid daarvan te verbeteren. De opleiding heeft hieraan gewerkt door onder andere de minorenkeuzes inzichtelijker te maken en de competenties in stages en afstuderen centraal te stellen bij de beoordeling. Het panel stelt vast dat de samenhang in het programma is verbeterd, maar nog verder kan worden versterkt tussen de drie fases en op basis van de nieuwe visie. Uit de plannen voor onderwijsvernieuwingen, die hieronder worden besproken, maakt het panel op dat dit gerealiseerd kan worden. De eerste fase zal dan beter aansluiten op de twee latere fases.

Het vorige visitatiepanel gaf in 2019 de aanbeveling om haar studenten nadrukkelijker te sturen bij het opdoen van internationale ervaring, waartoe volgens het panel binnen de faculteit ruimschoots mogelijkheden bestonden. De opleiding heeft via het International Office de contacten met partnerscholen in het buitenland aangehaald. Zij lichten studenten voor over de mogelijkheden van studeren in het buitenland en organiseert bijeenkomsten en workshops over interculturele communicatie. Het panel stelt vast dat de studenten voldoende worden geïnformeerd over, gestimuleerd voor en geholpen bij het opdoen van internationale ervaringen.

Vormgeving

De opleiding kiest volgens het panel voor passende werkvormen in het onderwijs, waardoor de student wordt gestimuleerd om een actieve ontvanger van het onderwijs te zijn en zelfstandig met de leerstof aan de slag is. Er is veel ruimte voor interactie.

Het panel constateert op basis van gesprekken met studenten, alumni en docenten dat, hoewel de opleiding relatief groot is, de sfeer tussen docenten onderling en met studenten een persoonlijk karakter heeft. Uit evaluaties maakt de opleiding op dat studenten zich thuis voelen bij de opleiding.

Met studieloopbaanadviseurs, studieloopbaanbegeleiders en een studieloopbaancoach beschikt de opleiding over passende begeleiding in alle fases van de studie en bij verschillende studiegerelateerde en persoonlijke thema's, stelt het panel vast.

Instroomeisen

De opleiding hanteert volgens het panel passende instroomeisen die aansluiten bij het karakter van de opleiding. Toelaatbaar tot de opleiding zijn studenten met een havo-, vwo- of mbo-4-diploma en studenten die een verwante Associate degree, zoals Frontend design & development, hebben afgerond. Er gelden geen nadere vooropleidingseisen.

De afgelopen vier jaar kwam het grootste deel van de studenten van de havo en het mbo. Er is een kleinere groep vwo'ers en enkele studenten hebben een buitenlands

diploma. Uit studievoortgangsrapportages blijkt weinig verschil in studiesucces tussen de verschillende groepen.

Personeel

De opleiding beschikt over een stevig, ervaren, trots, zeer bevolgen en deskundig docententeam waarin de verschillende pijlers van de opleiding adequaat zijn vertegenwoordigd, constateert het panel. Een groot aantal docenten werkt ook bij andere opleidingen (waaronder de Ad Frontend Design & Development en de masteropleiding Digital Design) en in de praktijk, wat de connectie bevordert tussen CMD Amsterdam, andere opleidingen van de HvA en het werkveld. Naast het vaste team zijn er regelmatig gastsprekers en gastdocenten. Er zijn vijf verschillende rollen die een docent-medewerker kan hebben: coördinator van een onderwijsseenheid zoals een vak, project of minor, docent die vakinhoudelijke kennis en vaardigheden heeft en overdraagt, projectcoach die studenten begeleidt bij (afstudeer)projecten, studieloopbaanbegeleider die helpt met het plannen van de studie en stagebegeleider van korte of afstudeerstage.

Het panel stelt vast dat de docenten beschikken over voldoende didactische en toetsbekwaamheid en dat zij goed op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in het vakgebied en onderwijs. Toetsen worden ontworpen en afgenomen door docenten met een basiskwalificatie didactische bekwaamheid (inclusief toetsbekwaamheid). Nieuwe docenten moeten binnen twee jaar in het bezit zijn van een basiskwalificatie op het gebied van didactiek en toetsing en om afstudeerbegeleider te zijn is het hebben van een masterdiploma verplicht. Daarnaast heeft een groep docenten een seniorkwalificatie examinering, waaronder het merendeel van de leden van de toetscommissie.

Voorzieningen

Naast leslokalen in het Theo Thijssen Huis en de Media lounge van de HvA beschikt de opleiding over een aantal praktijklabs. Het panel is onder de indruk van deze voorzieningen, waar de studenten ruime mogelijkheden hebben om te experimenteren en ervaring op te doen met voor de beroepspraktijk relevante technologieën. In het Audio Lab hebben studenten de mogelijkheid om geluiden op te nemen en te bewerken voor verschillende digitale en immersieve producten. In de virtual reality labs doen studenten ervaring op met de technologieën en werken zij aan (afstudeer)projecten. Ook is er een usability Lab waar studenten onder andere gebruik kunnen maken van Eye tracking hardware en software om websites en apps te testen op bruikbaarheid en waar in huiskamersetting (gebruiks)onderzoek kan plaatsvinden.

Het panel doet de suggestie om de buitenwereld meer fysiek naar binnen te halen, bijvoorbeeld door de labs open te stellen voor samenwerkingen tussen studenten en startups, of gemeenschappelijk hackathons te organiseren, of een Amsterdams netwerk met bijvoorbeeld Waag en de OBA te helpen faciliteren. Het panel vermoedt dat dit voor het opleiden van kritische ontwerpers van toegevoegde waarde zou kunnen zijn.

In Brightspace zijn voor iedere onderwijsseenheid de handleidingen, beoordelingsformulieren, officiële inleverpunten met beoordelingen opgenomen. Microsoft Teams wordt gebruikt voor meer informele communicatie en online bijeenkomsten. Het panel stelt vast dat de informatievoorziening helder en toegankelijk is.

Onderwijstaal en titel van de opleiding

De opleiding is Nederlandstalig. De Engelstalige titel van de opleiding is gelijk aan die van de andere bacheloropleidingen in Nederland met hetzelfde CROHO-nummer. Het panel vindt de titel passend, gezien de herkenbaarheid in de sector en de vergelijkbaarheid met de verwante opleidingen. Om zich beter te onderscheiden van de aanverwante opleidingen van de HvA zoekt de opleiding naar een mogelijk beter passende titel, bijvoorbeeld door toevoeging van het begrip 'creative'. Het panel moedigt de opleiding aan te blijven monitoren of het voor buitenstaanders voldoende helder is waar zij voor staat en eventueel de titel van de opleiding aan te scherpen.

Onderwijsvernieuwing

Met de vernieuwing van de visie van de opleiding heeft de opleiding ook de visie op de onderwijsleeromgeving vernieuwd en heeft zij een plan voor een vernieuwd onderwijsprogramma gemaakt. Hierin staan de kritische (ontwerp)houding, herkenbaarheid van onderwijsprogramma en een ontwikkelingsgerichte didactiek centraal. De toetsing en het onderwijs worden meer competentiegericht. Om hier ruimte aan te geven, gaat de opleiding ook in de funderingsfase werken met onderwijseenheden van minimaal 15 EC. De duidelijkheid en samenhang van het onderwijsprogramma en competenties wil de opleiding in de eerste twee jaar van de opleiding verbeteren door het introduceren van leerlijnen en assessments op basis van de competenties. De profileringsprojecten zijn al in 2023 omgevormd tot samenhangende modules van 15 EC waar competenties een sterkere rol spelen dan voorheen. Het studieloopbaanbegeleidingsprogramma wordt uitgebreid om de basisvaardigheden op het gebied van reflectie op eigen werk en ontwikkeling en feedbackgeletterdheid te versterken.

De opleiding werkt aan een scholingsplan waarin inzichtelijk wordt welke professionaliseringsbehoeften er bij docenten zijn om studenten goed te kunnen begeleiden in hun leren en ontwikkeling binnen het, voor de opleiding, nieuwe didactische concept van formatief evalueren. Een leercoach krijgt een rol in het begeleiden van studenten tijdens hun competentieontwikkeling.

Het panel heeft op basis van documenten en gesprekken over het vernieuwde programma een goed beeld gekregen en spreekt vertrouwen uit over de onderwijsvernieuwing. Met name de samenhang in het programma en het competentiegericht toetsen en leren zal versterkt gaan worden, verwacht het panel. Het panel waardeert de inspanningen van de opleiding om alle betrokkenen zorgvuldig mee te nemen en een rol te geven in de doorontwikkeling en stelt tegelijkertijd vast dat deze cultuur en zelfsturing in de opleiding ook voor stroperigheid in de besluitvorming kan zorgen. Het panel constateert dat de opleiding hier oog voor heeft en heeft er vertrouwen in dat de doorvoering van de vernieuwingen doorgezet zal gaan worden. Het panel raadt de opleiding daarbij aan om nog inzichtelijker te maken hoe de beoogde leerresultaten, de visie en de eigen kleur van de opleiding concreet worden vertaald in het nieuwe programma. Daarbij doet het panel de suggestie om de ontwikkelingen in maatschappij, techniek en het beroepenveld plus kennisontwikkeling (het onderzoeksperspectief) meer te betrekken bij de onderwijsvernieuwing. Dit kan bijvoorbeeld door lectoraten een nog grotere rol te geven in (het meedenken over) de vernieuwing.

7.2 Conclusie

Het panel is van oordeel dat CMD Amsterdam **voldoet** aan deze standaard. De opleiding biedt aantrekkelijk, praktijkgericht onderwijs met een actuele inhoud. De beoogde leerresultaten (competenties en indicatoren) zijn vertaald in het onderwijsprogramma en verwerkt in onderwijseenheden. De opleiding hanteert passende instroomeisen. Er is een zeer bevlogen, deskundig docententeam met de vereiste praktijk- en inhoudelijke ervaring. De opleiding gaat een vernieuwd onderwijsprogramma implementeren. Dit zal de samenhang in het programma en het competentiegericht toetsen en leren naar verwachting verder versterken, verwacht het panel. De opleiding kan volgens het panel de beoogde leerresultaten inzichtelijker afstemmen op de vernieuwde programmaonderdelen en visie.

8 **Standaard 3: Toetsing**

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

8.1 **Bevindingen en overwegingen**

Systeem van toetsing

De opleiding beoordeelt voornamelijk processen en ontwerpresultaten. Toetsvormen zijn beroepsproducten, portfolioassessments en ontwerp opdrachten, aangevuld met enkele kennisgerichte tentamens. De meeste opleveringen bestaan uit een 'minimal viable' product of werkend prototype, een design rationale, een productbiografie en vaak een reflectie. Naarmate de student verder komt in de opleiding is er meer ontwikkelingsgerichte toetsing.

Bij een toets die door een groep van studenten gezamenlijk wordt uitgevoerd, worden studenten individueel beoordeeld. Bij een deeltoets kunnen studenten een groepsbeoordeling krijgen.

De studenten doorlopen twee stages. Hier wordt getoetst of de student voldoende ontwikkeling doorgemaakt heeft op de competenties. In hun derde jaar kiezen studenten een zogenaamde themasemester minor en een vrije minor. Bij de meeste themasemesterminoren worden studenten aan de hand van competenties beoordeeld, bij een enkele nog aan de hand van criteria die gerelateerd zijn aan de competenties. In de afstudeerfase worden de competenties op eindniveau getoetst in het afstudeerproject dat een semester beslaat.

Het panel heeft enkele toetsen uit verschillende jaren en de beoordelingen ingezien en stelt vast dat de inhoud en toetsvormen aansluiten bij de te toetsen doelen van de programmaonderdelen. Het panel waardeert de praktijkgerichte insteek van de toetsen, waardoor studenten al vanaf de start van de opleiding met prototypes kunnen laten zien dat zij kritische ontwerpers in wording zijn. De beoordelingsformulieren met Rubrics van de bekeken toetsen zijn duidelijk en docenten geven feedback op de beoordelingen, al verschilt deze sterk per docent. Soms is de feedback oppervlakkig en wordt niet toegelicht wat maakt dat het product voldoende of goed is. Vooral de mondelinge toelichting bij de beoordeling is uitgebreid en informatief, gaven de studenten aan waar het panel mee sprak. Zij spraken zich positief uit over de toetsing en benoemden dat het voor hen normaal gesproken voldoende duidelijk is waar zij op getoetst gaan worden.

Ambities

Tijdens de midterm review werd geconstateerd dat het toetshuis van de opleiding steviger kan. Mede op basis van deze constatering en de vernieuwde visie heeft de opleiding een vernieuwde visie op toetsing ontwikkeld. Hierin krijgt competentiegerichte toetsen meer nadruk. De opleiding wil meer transparantie in toetsing krijgen door de rubrics te standaardiseren, waarbij wordt uitgegaan van de competenties en indicatoren.

In het vernieuwde onderwijsprogramma omvatten alle onderwijsmodules minimaal 15 EC. Er zijn meer geplande formatieve evaluatiemomenten dan voorheen. Een onderwijsmodule wordt afgesloten met een summatieve assessment. De opleiding paste al

competentiegerichte toetsing toe in het afstudeerjaar en in de meeste verdiepende minoren. Dit gaat de opleiding ook doorvoeren in het eerste en het tweede studiejaar.

De opleiding werkt stapsgewijs naar de veranderingen toe. In februari 2024 is een pilot in het tweede semester van jaar 2 gestart. Uit de pilot bleek dat competentiegericht toetsen door veel docenten nog als een uitdaging wordt gezien. Een deel van de docenten vroeg om meer scholing en daarnaast was er behoefte aan tijd en ruimte voor kalibratie tussen docenten onderling, ook ten aanzien van het geven van feedback.

Het panel waardeert de vernieuwingen in de toetsing, waarmee meer uniformiteit in de toetsing ontstaat gedurende het gehele programma, meer geïntegreerde uitspraken over de bekwaamheid op de competenties worden gedaan en leren en toetsen meer met elkaar wordt verweven. Het panel stelt samen met de opleiding vast dat het een uitdaging is om betrouwbaar en valide te toetsen in de grotere onderwijsseenheden. Het panel waardeert de inspanningen die de opleiding verricht om de vernieuwing zorgvuldig door te voeren, onder andere door het starten met pilots. Het panel raadt daarbij aan om te evalueren of de toetsing optimaal competentiegericht is, of dat hier nog slagen in gemaakt kunnen worden. Het blijven werken met cijfers bij competentiegericht toetsen is in de ogen van het panel bijvoorbeeld niet congruent; het panel vindt het passender om de meer holistische bewaking van de groei in de beheersing van de competenties met een andere beoordelingschaal in kaart te brengen. Het panel doet de suggestie om hiervoor een kijkje te nemen bij verwante opleidingen die al langer werken met holistisch toetsen. Daarnaast raadt het panel aan om te monitoren of de (formatieve) beoordelingen en bijbehorende feedback voldoende navolgbaar zijn en goed aansluiten op de competenties en de daarvan afgeleide indicatoren.

De inrichting van het afstudeerwerk bespreekt het panel bij standaard 4.

Borging van toetskwaliteit

Het panel spreekt zich positief uit over het functioneren van de examencommissie en de toetscommissie. De opleiding beschikt over twee rolbewuste en proactieve commissies, constateert het panel.

De opleiding heeft een eigen examencommissie. Deze commissie stuurt de toetscommissie aan en bewaakt het eindniveau. Het managementteam, de examencommissie en de toetscommissie hebben minstens twee keer per jaar gezamenlijk overleg.

De toetscommissie ondersteunt docenten bij het maken van toetsen en beoordelingsformats en stelt het toetsplan op. De toetscommissie onderzoekt (steekproefsgewijs of na signalen) toetsen en de uitkomsten van de diverse evaluaties. De toetscommissie bespreekt de uitkomsten met de betrokken vakcoördinatoren en examinatoren en rapporteert aan de examencommissie. De toetscommissie heeft daarnaast bij de ingezette onderwijsvernieuwing een taak in het kennisdelen met en het bevorderen van de deskundigheid van de examinatoren op het gebied van competentie- en ontwikkelingsgericht toetsen en beoordelen.

Het panel stelt vast dat het opstellen van de beoordelingscriteria en de toetsen zorgvuldig plaatsvindt door minimaal twee personen: de docent en de examiner. De toetscriteria worden vooraf besproken door de coördinator en docenten om zo de validiteit te borgen. Achteraf worden de toetsen passend geëvalueerd. De docenten stemmen regelmatig met elkaar af in bijvoorbeeld kalibratiesessies. Het panel stelt vast dat er sprake is van voldoende kennisdeling en kalibratie tussen examinatoren.

8.2 Conclusie

Het panel is van oordeel dat CMD Amsterdam **voldoet** aan deze standaard. De opleiding kiest voor passende toetsvormen. Het panel waardeert de huidige praktijk- en competentiegerichte insteek van de toetsing, die naar verwachting verder wordt versterkt bij het doorvoeren van vernieuwingen in het onderwijs en de toetsing. De opleiding zorgt voor voldoende borging van de toetskwaliteit. Er is ruim aandacht voor kalibratie en kennisdeling tussen examinatoren en er zijn passende procedures rond toetsconstructie, -afname en -analyse.

9 Standaard 4: Realisatie leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

9.1 Bevindingen en overwegingen

Het afstudeertraject bestaat uit een project van één semester. Daarnaast is er een afstudeerstage die de student voor, na of tussen de minoren kan inplannen. Studenten kiezen voor een opdracht bij een bedrijf of geven zelf de afstudeeropdracht vorm. Bij de laatste keuze moet de student een extern gecommiteerde bij het project betrekken die de link tussen de opleiding en het werkveld vormt. De student levert verschillende producten op: een design rationale van maximaal 4.000 woorden, een product biografie, een persoonlijke reflectie, een non-lineair klikbaar prototype of uitgewerkt product, de losse files van het prototype, een schermopname van het prototype in werking. Daarnaast geeft de student een eindpresentatie.

Het ingeleverde werk wordt bekeken door de eerste lezer en een derde lezer. De derde lezer is een nieuwe beoordelaar in het proces die het project niet kent. De tweede lezer is een CMD-begeleider die op bepaalde momenten gedurende het traject feedback geeft. De beoordeling wordt gedaan op basis van de acht competenties. In de eindbeoordeling speelt de opdrachtgever geen rol. Wel wordt in de Design Rationale de eindfeedback van de opdrachtgever opgenomen, ter kennisgeving voor de beoordelaars.

Om zich een beeld te vormen van het niveau en de focus van de afstudeerwerken, heeft het panel de verschillende producten van het afstudeertraject van vijftien studenten ingezien. Er was een selectie van afstudeerwerken met een variatie aan cijfers en onderwerpen uit de lijst met afgestudeerden van de afgelopen twee jaar. De werken waren volgens het panel een afspiegeling van de drie pijlers vorm, functie, en achterliggende techniek. Elk afstudeerproduct is vormgegeven, bij elk product is onderzoek gedaan naar hoe het moet werken en waarom, en bij elk product zijn de technische (on)mogelijkheden meegenomen. Het panel is nieuwe technieken zoals Immersive Environments nog beperkt tegengekomen in de bekeken eindwerken. Het panel verwacht dat dit de komende jaren zal toenemen, maar raadt de opleiding te monitoren of dit inderdaad het geval is en studenten te stimuleren te gaan werken met de nieuwste technieken. De oordelen van de examinatoren komen in grote lijnen overeen met de oordelen van het panel. Het panel stelt vast dat de afstudeerwerken getuigen van het bachelorniveau, waarbij de hogere cijfers duidelijk van een hoger niveau zijn dan de lager beoordeelde werken.

De examencommissie voert jaarlijks een steekproef uit om onder andere het gerealiseerde eindniveau te evalueren. De commissie selecteert afstudeerwerken uit verschillende cijfercategorieën, lezen deze en wonen de eindsessies bij. De examencommissie concludeerde bij de laatste steekproeven dat volgens hen het eindniveau op orde was.

Het panel van de midterm review gaf aan dat de navolgbaarheid van de beoordelingen van het afstudeerproject niet altijd duidelijk was. Dit sluit aan op bevindingen van de examencommissie op basis van een steekproef en van het panel. Vanaf studiejaar 2023-2024 wordt gewerkt met een nieuw beoordelingsformulier, dat er onder andere voor

moet zorgen dat de navolgbaarheid verbetert. De eerste voorbeelden geven hier blijk van, stelt het panel vast, maar het panel raadt de opleiding aan met elkaar te blijven monitoren of docenten met deze nieuwe formulieren inderdaad schriftelijk meer navolgbare oordelen geven

Na het afstuderen worden studenten uitgenodigd voor de alumni-community. Hierin wisselen alumni kennis, projecten, ontwikkelingen in het vakgebied en vacatures uit.

De opleiding onderzoekt regelmatig de ervaringen van alumni en doet mee aan de tweejaarlijkse HBO-monitor. Uit dit onderzoek blijkt dat een meerderheid binnen een half jaar een baan vindt. Uit de gesprekken maakt het panel op dat de afgelopen jaren het vinden van een passende baan lastiger is geworden. Uit de gesprekken met alumni en betrokkenen uit het werkveld blijkt dat het werkveld over het algemeen een positieve indruk heeft van de afgestudeerden. De betrokkenen waar het panel mee sprak, waren bijvoorbeeld positief over het reflectieve vermogen van de studenten van CMD Amsterdam. Het is echter gezien de krappere en veranderende arbeidsmarkt volgens het volgens het panel van belang om studenten meer te gaan begeleiden in het zichzelf profileren en hen te ondersteunen bij de voorbereiding op het vinden van een passende werkplek. Ook hier ziet het panel een belang voor het scherp nadenken over het veranderende werkveld. De studenten worden gewaardeerd om hun betekenisgerichte en soms zelfs levensbeschouwelijke manier van omgaan met problematiek. Het panel daagt de opleiding uit om scherp te onderzoeken wat dit betekent voor de samenwerking met de buitenwereld. Het meer competentiegerichte onderwijs en toetsing kan hier wellicht aan bijdragen, waarbij het panel de suggestie doet om in te zetten op het samenstellen van een portfolio dat voor studenten een hulpmiddel kan zijn voor het aantonen van groei, maar ook voor het zichzelf profileren en solliciteren.

9.2 Conclusie

Het panel is van oordeel dat CMD Amsterdam **voldoet** aan deze standaard. De opleiding beoogt studenten op te leiden tot kritische ontwerpers op bachelorniveau die digitale, interactieve producten maken. Het panel stelt op basis van de bestudering van de verschillende afstudeerwerken en de gesprekken met werkveldleden en alumni vast dat de opleiding hierin slaagt.

Bijlage 1: Samenstelling panel

Voorzitter	De heer drs. G.D. (Dick) Rijken	Onafhankelijk adviseur/ontwerper voor verschillende klanten
Student	Maartje van Wel	Student Communicatie, HU
Domeindeskundige/ onderwijs	dr. ir. Wina Smeenk	Lector Societal Impact Design - Hogeschool Inholland
Werkveld/ domein- deskundige	Drs. G.J. (Geert-Jan) Bogaerts	Hoofd afdeling Innovatie & Digitale Media bij de VPRO

Het panel werd bijgestaan door drs. L. (Linda) van der Grijspaarde, eigenaar van Van der Grijspaarde Onderwijsadvies, NVAO-gecertificeerd secretaris.

De panelleden en de secretaris hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid getekend. Deze zijn ingediend bij NVAO.

Bijlage 2: Programma visitatie

Datum: dinsdag 26 november 2024

Locatie: Hogeschool van Amsterdam, Theo Thijssen Huis, Wibautstraat 2-4 Amsterdam

Tijd	Onderdeel	Deelnemers (rol/functie)
8.30-9.00	Inloop panel	
9.00-9.30	Introductie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Decaan FDMCI ▪ Opleidingsmanager ▪ Teammanager jaar 1 ▪ Teammanager jaar 2 ▪ Twee teammanagers jaar 3 en 4 ▪ Twee docenten ▪ Adviseur afdeling opleiding en onderzoek ▪ Managementassistent
9.30-10.00	Rondleiding	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opleidingsmanager ▪ Drie docenten
10.00-10.45	Gesprek over standaard 1 – vernieuwde visie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opleidingsmanager ▪ Hoofddocent ▪ Vier docenten
10.45-11.00	Pauze	
11.00-12.15	Presentatie en gesprek over standaarden 2 en 3 - onderwijsveranderingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwijskundige ▪ Vier docenten
12.15-13.15	Lunch	
13.15-14.00	Gesprek met studenten en alumni	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Drie studenten ▪ Twee alumni
14.00-14.15	Pauze	
14.15-15.00	Gesprek over standaard 4 – doorwerkingen veranderingen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Docent, afstudeercoördinator, lid examencommissie ▪ Voorzitter examencommissie ▪ Twee docenten ▪ Afstudeerbegeleider ▪ Externe relaties
15.00-15.15	Pauze	

Tijd	Onderdeel	Deelnemers (rol/functie)
15.15-15.45	Gesprek met het werkveld	Drie vertegenwoordigers uit het werkveld
15.45-16.15	Gesprek over laatste vragen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Decaan FDMCI ▪ Opleidingsmanager ▪ Teammanager jaar 1 ▪ Teammanager jaar 2 ▪ Twee teammanagers jaar 3 en 4
16.15-17.15	Overleg panel	
17.15-17.30	Terugkoppeling	Alle betrokkenen

Bijlage 3: Aanbevelingen vorige visitatiepanel

Onderstaande tabel is integraal overgenomen uit de zelfevaluatie van de opleiding. Het panel gaat bij de standaarden in op de huidige bevindingen ten aanzien van de aanbevelingen uit de vorige visitatie. In het algemeen stelt het panel vast dat de opleiding adequaat heeft gereageerd op de aanbevelingen.

Aanbeveling visitatie 2019	Opvolging
Een bredere, meer strategisch ingestoken Opleidingsadviesraad en het concreet vormgeven van en keuzes maken in het onderwerp 'internationalisering' aandacht mogen krijgen	In 2021 hebben we de opleidingsadviesraad grondig herzien. We hebben geëvalueerd welke richting we met de opleiding op willen en welke bedrijven, organisaties en bureaus daar goed bij passen. Dit heeft geresulteerd in een vernieuwde opleidingsadviesraad waarin zowel alumni, organisaties, individuele kritische ontwerpendenkers, bureaus als bedrijven deelnemen. Internationalisering heeft een plek gekregen in ons curriculum via het International Office (IO). Het IO onderhoudt contacten met partner scholen in het buitenland, licht studenten voor over de mogelijkheden van studeren in het buitenland en organiseert bijeenkomsten en workshops over interculturele communicatie. Zie ook standaard 1, paragraaf Werkveld, maatschappij en internationalisering).
Opleiding kan het regievraagstuk van mooie opdrachten en follow-ups daarin nader bekijken en inrichten, passend bij de faciliterende organisatie die de opleiding is.	De wens van een aantal bedrijven om een meer structurele en langdurige samenwerking met CMD Amsterdam te hebben heeft geleid tot het initiatief Partners in Education (PiE). De missie van PiE is om de samenwerking met (internationale) externe partijen en interne stakeholders op een professionele, efficiënte en duurzame wijze vorm te geven. Door vanuit PiE organisatorische en administratieve ondersteuning te bieden aan interne stakeholders (o.a. docenten en medewerkers) krijgen zij meer tijd om inhoudelijk hun onderwijs vorm te geven. Partners in Education is echter niet een onverdeeld succes: docenten regelen veel zelf, wat ze gewend zijn en prettig vinden, omdat ze zo kunnen zorgen voor uitdagende opdrachten die passen bij de leerdoelen van de onderwijseenheid. Wat wel succesvol is, is de toegenomen samenwerking met de master Digital Design en de AD FrontendDesign and Development. Door deze samenwerking is de diversiteit aan opdrachten die bedrijven, onderzoeksgroepen en organisaties onder studenten kunnen uitzetten toegenomen (van meer strategische vraagstukken, tot uitwerkingen van websites).

Aanbeveling visitatie 2019	Opvolging
Besteed meer aandacht aan 'mobile first' design. Dit ziet het panel nu nergens terug, terwijl het werkveld zich al in de richting 'AI first' design ontwikkelt. In het licht van voice interfacing en slimmere computers heeft dit een grote impact op het werkgebied van de CMD'er. Overweeg op dit punt meer gastdocenten en wellicht zelfs gastbeoordelaars bij eindopdrachten te betrekken.	In de afgelopen zes jaar is de inhoud van het curriculum doorontwikkeld: we hebben in het eerste jaar aandacht voor andere technologieën in het vak Emerging Technologies (AI, IoT, XR). Daarnaast besteden we aandacht aan -en gaan we met de komende veranderingen hier meer nadruk opleggen- een kritische ontwerphouding waarbij studenten moeten beantwoorden door wie en in welke context de toepassing wordt gebruikt en waar ze beginnen met ontwerpen.
Creëer meer mogelijkheden tot specialisatie bij de afstudeeropdracht; dit kan bevorderlijk zijn voor studenten die nét iets minder goed zijn in een van de 3 pijlers (design, ux en front-end) en beantwoordt aan de 'verdiepingsvraag' van het werkveld.	Specialisaties hebben we niet ingevoerd omdat wij het belangrijk vinden dat iedere student een ontwerper van digitale producten wordt met aandacht voor techniek, vormgeving én interactie. Deze drie aspecten van het ontwerp hoeven niet allemaal op hetzelfde niveau uitgewerkt te worden. Studenten kunnen aangeven wat hun focus tijdens het afstuderen is, waardoor ze kunnen uitblinken in dat wat ze het meest interessant vinden om te doen (zie verder standaard 4).
Stuur bij het afstuderen meer op de haalbaarheid van de opdracht binnen de gegeven tijd en mogelijkheden; geef meer aandacht aan de kritische houding van de student bij de opdrachtverlening.	De kritische houding in het algemeen zien wij als een belangrijk aandachtspunt voor de opleiding (zie standaard 1). Specifiek voor het afstudeerproject ondersteunen we studenten door geschikte afstudeerprojecten aan te bieden, door hulp te bieden met het formuleren van een opdracht in het vak "afstudeervaardigheden" en door de mogelijkheid aan te bieden de opdracht te bespreken met de afstudeercoördinator (zie standaard 4).
Blijf het teamverband monitoren, gelet op de groei. De kracht van autonomie kan zich in dit verband tegen het team keren.	Een belangrijk aspect voor het monitoren van het teamverband is persoonlijk contact. Dit gaat om contact met/tussen het gehele team, maar ook met teammanagers en hun team. Hiervoor organiseren we gezamenlijke meerdere malen per blok studie- en inspiratieochtenden en teamactiviteiten zoals diners, gastsprekers, wandelingen en uitjes. Omdat het team de afgelopen jaren groeide zijn er sinds 2019 drie extra teamleiders aangesteld om persoonlijke aandacht te behouden.
De OC functioneert naar behoren; te overwegen valt om een student er voorzitter van te maken	De taken en samenstelling van de OC zijn overwegend hetzelfde gebleven. De rol van vicevoorzitter wordt door een student ingevuld.

Bijlage 4: Overzicht van bestudeerde documenten

- Zelfevaluatierapport CMD Amsterdam, Kritische ontwerpers van digitale producten voor een complexe samenleving
- CMD en de 3 D's
- Aanbevelingen midterm visitatie
- Landelijk CMD competentie-profiel
- Relatietabel competenties
- SLB jaarkompas 2023-2024
- OER CMD Amsterdam 2023-2024
- Curriculum-ontwikkelingen
- Scholingsplan
- Minorenfolder 2024-2025
- Toetsplan
- HvA onderwijs- en toetsbeleid
- Beoordelings-formulier afstudeer-project
- Afstudeerwerken en beoordelingen van 15 recent afgestudeerde studenten